

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště č. 9

Hradec Králové

okresní pracoviště Rychnov nad Kněžnou

Inspekční zpráva

Dětský výchovný ústav Kostelec nad Orlicí

Tyršova 7, 517 41 Kostelec nad Orlicí

IZO: 060 884 754

Identifikátor ředitelství: 600 029 778

Zřizovatel: MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Školský úřad: Rychnov nad Kněžnou

Čj.	095 618/98-5060
Signatura	ki6ls201

OBSAH

1 ÚVOD	4
1.1 Předmět inspekce	4
1.2 Termín inspekce	4
1.3 Složení inspekčního týmu	4
1.4 Ředitel(ka) školského zařízení	4
1.5 Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá	4
2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ A RESOCIALIZAČNÍ PROGRAM ŠKOLSKÉHO ZARÍZENÍ	5
2.1 Výchovně vzdělávací program školského zařízení, učební plány a osnovy, případně jiné schválené učební dokumenty. Reedukační a resocializační program	5
2.2 Bezpečnost aplikovaného systému z pohledu svěřence	7
2.3 Stimulační úroveň aplikovaného systému	7
2.4 Další informace o výchovně vzdělávacím a resocializačním programu školského zařízení	8
2.5 Přehled o počtu výchovných skupin	8
2.6 Přehled o počtu ročníků, tříd a žáků	8
3 ŘÍZENÍ ŠKOLSKÉHO ZARÍZENÍ	9
3.1 Koncepční záměry školského zařízení, plánování	9
3.2 Plnění učebních plánů a učebních osnov, případně jiných schválených učebních dokumentů	9
3.3 Odborné a pedagogické řízení	10
3.3.1 Organizační struktura	10
3.3.2 Personální struktura	11
3.3.3 Péče o další vzdělávání a odborný růst pedagogických pracovníků	11
3.4 Kontrolní systém školského zařízení, kontrola a hodnocení	12
3.5 Informační systém školského zařízení - vnitřní a vnější	13
3.6 Vedení povinné dokumentace	13
3.7 Úroveň spolupráce školského zařízení s dalšími zainteresovanými orgány	14
3.8 Výroční zpráva	14
3.9 Efektivnost využívání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu vzhledem k účelu jejich poskytnutí a vzhledem ke schváleným učebním dokumentům	14
4 PODMÍNKY, PRŮBĚH A VÝSLEDKY VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ A RESOCIALIZAČNÍ ČINNOSTI	16
4.1 Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a počtu svěřenců	16
4.2 Hodnocení psychohygienických podmínek školského zařízení	17
4.3 Hodnocení školy z hlediska kvality vyučování	18
4.3.1 Hodnocení úrovně vzdělávání v jednotlivých předmětech nebo organizačních celcích	18
4.3.2 Hodnocení školského zařízení z hlediska úrovně mimoškolní výchovné práce ..	19
4.3.3 Hodnocení školského zařízení z hlediska kvality speciálních činností	19
4.4 Hodnocení školského zařízení z hlediska znalosti a využívání důležitých informací jako předpokladu pro dyadickou i skupinovou psychoterapii, reedukaci a resocializaci	20
4.5 Hodnocení školského zařízení z hlediska úrovně výsledků resocializace	20
4.6 Hodnocení školského zařízení z hlediska uplatňování speciálně pedagogických reedukačních, resocializačních a rehabilitačních postupů	20

4.7 Dočasné vylučování z kolektivu dle § 17 odst. 2, písmeno f) vyhlášky MŠ ČSR č. 64/1981 Sb.	20
4.8 Záchytné pracoviště	20
4.9 Hodnocení dalších aktivit, které významně ovlivňují výchovně vzdělávací činnost školského zařízení	21
4.10 Hodnocení činnosti součástí školského zařízení	21
5 ZÁVĚR	22
5.1 Závěry inspekce	22
5.2 Doporučení inspekce k další činnosti školského zařízení	22
5.3 Datum vyhotovení zprávy a podpisy členů inspekčního týmu	23
5.4 Datum a podpis ředitele(ky) kontrolovaného školského zařízení stvrzující převzetí zprávy	23
5.5 Další adresáti zprávy	23
5.6 Připomínky ředitele(ky) školského zařízení	23

1 ÚVOD

1.1 Předmět inspekce

Komplexní posouzení činnosti školského zařízení dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Termín inspekce

16. - 18. prosince 1998

1.3 Složení inspekčního týmu

Vedoucí týmu: PaedDr. Olga Talášková

Členka týmu: Mgr. Věra Nosková

1.4 Ředitel školského zařízení

Josef Vyčichlo

1.5 Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá

Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č. j. 13 555/96-60-05 ze dne 19. června 1996, zřizovací listina ze dne 10. března 1992, dodatek ke zřizovací listině č. j. 25.929/94 - 60 ze dne 21. listopadu 1994, jmenovací dekret ředitele č. j. 25.847/92 - 240 ze dne 27. října 1992, jmenovací dekret statutárního zástupce (zástupce ředitele) ze dne 28. srpna 1995, zápisy z pedagogických rad, zápisy z porad vychovatelů, kniha úrazů, personální dokumentace, protokoly a záznamy o provedených kontrolách, deník výchovné skupiny, denní záznam, vnitřní řád, organizační řád, program rozvoje, roční plán, týdenní programy výchovné práce, jednací protokol, kronika, osobní spisy mládeže, kniha úředních návštěv, kniha návštěv, rozpis služeb vychovatelů, rozvrh hodin, třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy.

2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ A RESOCIALIZAČNÍ PROGRAM ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

2.1 Výchovně vzdělávací program školského zařízení, učební plány a osnovy, případně jiné schválené učební dokumenty. Reedukační a resocializační program

Výchovně vzdělávací program dětského výchovného ústavu je stanoven vnitřním řádem. Obsahuje nástin dlouhodobých úkolů v oblasti mravní výchovy, estetické výchovy, náboženské výchovy a výchovy k ekologickému myšlení a jednání. Jsou dány hlavní úkoly a cíle v těchto oblastech výchovy a doporučené metody k jejich dosažení.

Součástí výchovně vzdělávacího programu je řízení individuální péče v rámci kolektivní formy převýchovy, které lze považovat za hlavní východisko reedukačního a resocializačního procesu. Je stanoven hlavní cíl (maximální resocializace jedince) a jsou určeny prostředky vedoucí k jeho naplnění (odstranění poruch chování a zásah do vnitřního psychického prostředí jedince). Uvedený reedukační program stanovuje metody systému převýchovy (režimové, speciální i podpůrné) a sledované oblasti rozvoje osobnosti dítěte (diagnostikování, etopedická péče a rozvoj interakčních schopností svěřenců ve výchovných fázích).

Roční plán práce, týdenní plány výchovných skupin a denní režim ústavu uvedené programy (výchovně-vzdělávací, reedukační a resocializační) respektují. Namátkovou kontrolou byla shledána jejich kompatibilita. Na základě dostupných materiálů (denní záznamy, zápisy z pedagogických rad a porad vychovatelů, hodnocení svěřenců, osobní dokumentace dětí, řízené rozhovory s pedagogickými pracovníky a svěřenci) lze konstatovat, že deklarované cíle jsou naplňovány.

Příchod svěřence do zařízení probíhá dle ustanovení vnitřního řádu. Vstupní pohovor provádí vychovatel, ředitel seznamuje svěřence s jeho perspektivami, systémem hodnocení a jeho právy a povinnostmi. Pro usnadnění adaptační fáze je dítě na jeden měsíc zařazeno do „adaptační skupiny“. Ta se schází jednou týdně pod vedením absolventa dvouletého psychoterapeutického kursu. Metodami individuálního působení pomáhá svěřenci překlenout adaptační období. Průběh adaptační fáze je diskutován na poradách vychovatelů, aktuální postřehy a poznatky jsou sdělovány neformální cestou. Přibližně po jednom měsíci je svěřenec zařazen dle svého přání do některého ze vztahových kroužků.

Vztahové kroužky se konají v určeném dni v čase vymezeném vnitřním řádem. Chlapci zařazení v 1. - 3. stupni se přihlásí sami do kroužku, který vede jim sympatický vedoucí. Prioritou je důvěra k pedagogickému pracovníkovi, náplň a zaměření kroužku je druhořadé. V letošním školním roce je zajištěno celkem sedm kroužků pod vedením vychovatelů a učitelů. Každý chlapec je zařazen v jednom kroužku. Plány činnosti kroužků ani evidence činnosti není vedením ústavu vyžadována.

Svěřenci zařazení ve 4. a 5. výchovném stupni se v době konání kroužků účastní činnosti v rámci „zvláštní intenzivní péče“ pod vedením jednoho z vychovatelů. Náplní je nácvik režimových prvků a pracovní činnost ve prospěch provozu zařízení.

Hodnotící systém je součástí výše uvedených programů. Svěřenci jsou zařazováni do výchovných kategorií, které jsou odrazem jejich chování. Základním principem je postup z výchovného stupně 5.B (represe, bez výhod) až ke stupni 1. (autoregulace). Výchovné a hodnotící procesy jsou jasně zarámované a pro všechny pracovníky závazné. Je založen na motivačním principu, který je svěřencům znám a jimi akceptován. Po příchodu je dítě zařazeno do 5. výchovného stupně, v průběhu adaptační fáze je snahou vychovatelů a učitelů vytvořit dítěti takové podmínky, aby mohlo postoupit do stupně vyššího. Návrh na zařazení

do výchovného stupně připravuje „pedagogická trojka“ (učitel a vychovatelé), konečné zařazení je schvalováno na poradě vychovatelů, která se koná dvakrát měsíčně. Doklady byly předloženy. Součástí hodnotícího systému je přiznávání výše kapesného a především pravidla nakládání s osobním kontem svěřence.

Dalším prvkem zainteresovanosti svěřenců a jejich spoluzodpovědnosti a participace na výhodách výchovné skupiny je systém hodnocení úklidů. Na jejich kvalitě je přiznávána ředitelem výše finančních prostředků na výchovně vzdělávací činnost (bruslení, plavání, výlety a pod.). Z jednotného základu 1000 korun je odečítána částka za neprovedené či nekvalitní úklidy. Hodnocení provádí pravidelně sociální pracovníce za účasti jednotlivých vychovatelů. Systém je přijat vychovateli i svěřenci a lze jej tak považovat za další moment motivačního a stimulačního působení na děti.

Rozvíjení vztahu k soukromému vlastnictví se realizuje formou odpovědnosti za ošacení, možností používat vlastní věci (hodinky, přehrávače a pod.) v závislosti na zařazení ve výchovném stupni.

Autoregulační prvky výchovy jsou uplatňovány v rámci samosprávy. Každá výchovná skupina zvolila svého „předsedu“. Zvolení zástupci se schází jednou týdně s ředitelem zařízení, kde předávají požadavky, sdělují přání a nápady. Další součástí využívání reflexivních a autoreflexivních procesů je každotýdenní spoluúčast svěřenců na přípravě plánu na další týden, kdy je současně prováděno hodnocení uplynulého období. V rámci skupinové dynamiky jsou tyto procesy pozitivně hodnoceny svěřenci i vychovateli, což bylo zjištěno formou řízených rozhovorů.

V době konání inspekční činnosti byli tři svěřenci podmíněčně propuštěni. Namátkovou kontrolou osobních spisů svěřenců bylo prokázáno, že vedení zařízení jednak předem žádá o vyjádření stanoviska oddělení péče o děti referátu sociálních věcí a zdravotnictví příslušného okresního úřadu (OPD), jednak v průběhu podmíněčného propuštění spolupracuje s OPD a učilištěm, které svěřenec navštěvuje, a sleduje tak plnění podmínek rozhodnutí o podmíněčném propuštění.

V základní škole jsou v tomto školním roce vzdělávání žáci 5 - 9. ročníku podle vzdělávacího programu Základní škola schváleného MŠMT ČR pod č.j. 16 847/96-2.

Ředitel ústavu požádal dne 9. srpna 1996 o experimentální zavedení nového způsobu výuky. Odlišnost je charakterizována snížením hodinové dotace předmětu cizí jazyk a rozšířením hodinové dotace předmětů praktické činnosti, tělesná výchova a volitelného předmětu sportovní hry. Dne 21. ledna 1997 bylo MŠMT ČR pod č.j. 11 325/97-22 toto experimentální zavedení nového způsobu výuky povoleno s tím, že odbor speciálního školství souhlasí podle § 58 zákona č. 138/1996 Sb. o soustavě základních a středních škol se snížením hodinové dotace předmětu cizí jazyk na 1 hodinu týdně. Experiment není vyhodnocován.

Ve škole je vyučován pouze německý jazyk. Žáci, kteří se před zařazením do výchovného ústavu učili anglicky, nemají možnost ve výuce pokračovat a začínají od základů s výukou jazyka německého.

Jako volitelný předmět je pro všechny žáky od 7. ročníku určen předmět sportovní hry. Jiný volitelný předmět zaveden není, žáci nemají možnost výběru.

Výchovně vzdělávací, resocializační a reedukační program je jasně deklarován, jeho základní filozofie je akceptována pedagogickými pracovníky i svěřenci. Aplikovaný vzdělávací program vykazuje určité nedostatky. Celkově lze uvedenou oblast hodnotit jako standardní.

2.2 Bezpečnost aplikovaného systému z pohledu svěřence

Prevenici negativních a sociálně-patologických jevů je ze strany vedení ústavu věnována dostatečná pozornost. Ta je založena především na budování důvěry mezi pedagogickými pracovníky a dětmi formou vytváření příznivého psychosociálního klimatu, atmosférou relativní důvěry odpovídající věkovému a sociálnímu složení dětí.

Vedení ústavu dbá o zvyšování odborných znalostí vychovatelů v uvedené oblasti (např. povinné prostudování publikace *Skrytý svět šikánování ve školách* autora Michala Koláře).

Součástí snah o vytvoření relativně bezpečného prostředí jsou výše zmíněné vztahové kroužky a samospráva. Ředitel uvedl jako součást zjišťování negativních jevů zřízenou schránku důvěry, kterou však svěřenci v řízených rozhovorech neuváděli jako možnost řešení problémů. Byla zjištěna relativní důvěra v některé pedagogické pracovníky, jimž by se někteří chlapci v případě problémů svěřili.

Jedním z cílů reedukačního procesu je potlačování agresivity. Bylo zjištěno, že svěřenci velmi dobře chápou rozdíly mezi agresí a šikanou, což je dokladem, že o uvedených záležitostech jsou informováni a dokáží o nich otevřeně hovořit. Méně závažnější formy agrese a šikany se v ústavu objevují, při jejich zjištění pedagogickými pracovníky je na děti individuálně působeno.

Ve vnitřním řádu jsou zpracována opatření k omezení útěkivosti, která stanoví základní povinnosti vychovatelů, učitelů i ostatních pracovníků v dané oblasti. Jsou vypracovány pokyny pro činnost pedagogických pracovníků po návratu svěřence z útěku. Součástí dokumentace ústavu jsou formuláře záznamu svěřence o útěku (vypracovává svěřenec po návratu), záznamu o činnosti vychovatele v době útěku a záznamu o návratu z útěku. V letošním školním roce nebyl útěk svěřence realizován.

Závažné formy negativních jevů se v ústavu v poslední době neobjevily. Pokud byly dříve zjištěny (agrese, šikana), bylo dále postupováno ve spolupráci s přízvanými odborníky z oblasti zdravotnictví a psychologického poradenství. Stínové vedení nebylo v průběhu inspekční činnosti zjištěno.

Bezpečnost aplikovaného systému z pohledu svěřence odpovídá specifickému složení svěřenců, jejich osobní, rodinné a sociální anamnéze. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jej lze hodnotit jako standardní.

2.3 Stimulační úroveň aplikovaného systému

Výše popsaný systém se jeví jako stimulující. Svěřenci jsou vedeni k různým aktivitám, které jsou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Jsou stimulovány a posilovány autoregulační a sebereflexivní procesy, které v rámci skupinové terapie dynamicky přispívají k výchově k odpovědnosti, učí formulovat vlastní názor, prosadit a obhájit oprávněný zájem.

Hodnotící systém nabízí škálu výhod, jejichž šíře se zvyšuje v závislosti na zařazení do výchovného stupně. Pozitivním prvkem je orientace na pozitivní motivaci, represe není prostředkem výchovného působení.

Řízenými rozhovory se svěřenci byly uvedené skutečnosti potvrzeny, svěřenci projevovali značnou míru schopnosti sebehodnocení. Byli orientováni pozitivně se snahou dosáhnout dalších výhod.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako nadprůměrnou.

2.4 Další informace o výchovně vzdělávacím a resocializačním programu školského zařízení

Vedení dětského domova cílevědomě nezabezpečuje rozvoj případného mimořádného talentu a nadání svěřenců. Reedukační a resocializační program je orientován především na výše uvedené cíle, nabídka individuální volby vzdělávacích aktivit nebyla zaznamenána. V minulém školním roce se svěřenci účastnili zájmových aktivit mimo výchovný ústav. Vnitřní řád tyto aktivity umožňuje pro chlapce zařazené do druhého a vyššího výchovného stupně.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako spíše podprůměrnou.

2.5 Přehled o počtu výchovných skupin

Kapacita výchovného ústavu dle rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení činí 24 svěřenců. Evidenční stav v době konání inspekce byl 20 dětí. Fyzicky přítomno bylo 17 chlapců, tři byli podmíněně propuštěni.

Zařízení je výhradně chlapecké. Skupiny jsou zřízeny dvě.

V první výchovné skupině jsou umístěni svěřenci docházející do 5. - 7. postupného ročníku (jedenáct chlapců a tři podmíněně propuštěni), ve druhé do 8. a 9. ročníku (šest chlapců). Všichni navštěvují základní školu při dětském výchovném ústavu. Chlapci podmíněně propuštěni navštěvují střední odborná učiliště a jsou v péči zákonných zástupců.

Devatenáct chlapců je v ústavu umístěno na základě soudního rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy, jeden na základě soudem nařízeného předběžného opatření.

V péči psychiatrické ambulance je v současnosti jeden chlapec.

Sourozenecký pár je v ústavu umístěn jeden, chlapci jsou zařazení v jedné výchovné skupině.

Šest chlapců je ve věkové kategorii nad 15 let (z toho tři podmíněně propuštěni).

Naplněnost výchovných skupin není rovnoměrná, vzhledem ke specifikace práce se staršími svěřenci lze uvedenou skutečnost akceptovat a oblast hodnotit jako standardní.

2.6 Přehled o počtu ročníků, tříd a žáků

Základní škola má v tomto školním roce 3 třídy, které navštěvuje celkem 17 žáků. Tři další žáci byli v době inspekce podmíněně propuštěni.

Třída	Ročník	Počet žáků
1.	5. + 6.	3 (1 + 2)
2.	7.	8
3.	8. a 9.	6 (5 + 1)

Naplněnost tříd základní školy je nerovnoměrná, oblast lze hodnotit jako spíše podprůměrnou.

3 ŘÍZENÍ ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

3.1 Koncepční záměry školského zařízení, plánování

Ředitel výchovného ústavu zpracoval v září letošního roku dokument Program rozvoje organizace, který je členěn do tří částí - oblast personální, organizační a technicko-materiální.

V personální oblasti je považována za hlavní cíl stabilizace kolektivu pracovníků s důrazem na plnou kvalifikovanost, dále je věnována pozornost dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků formou dalšího studia, rozšiřujících kursů, školení a seminářů.

Část výše uvedeného dokumentu věnovaná organizační oblasti se zabývá spoluprací s dětskými diagnostickými ústavu a výchovnými ústavu pro mládež nejen v místním regionu, ale i v regionech dalších. Dalším záměrem je zefektivňování provozu snižováním nákladů na energie a plným využíváním pracovních funkcí.

Technicko-materiální část je věnována plánům v oblasti údržby, rekonstrukcí a obnovy materiálního vybavení.

V závěru dokumentu je uveden další cíl - vytváření atmosféry důvěry, pocitu bezpečí a jistoty, které přispívají k harmonickému rozvoji osobnosti svěřenců, jejich přípravě na praktický život a platné začlenění se do společnosti.

Na program rozvoje navazuje Plán práce na školní rok 1998/99, který byl schválen na pedagogické radě dne 31. srpna 1998. Jsou v něm uvedeny hlavní výchovné cíle a úkoly, organizační zajištění školního roku, plán kontrolní činnosti, plán pedagogických a pracovních porad včetně rámcového nastínění jejich náplně, plán činnosti samosprávy svěřenců a vymezení dalších úkolů nutných pro řádný chod zařízení a plnění výchovných záměrů.

Týdenní plány výchovné činnosti vychovatelů vycházejí z ročního plánu, režimu dne a respektují plnění výchovných cílů. Jsou tvořeny ve spolupráci se svěřenci, kteří participují na jejich přípravě.

Pedagogické porady se konají dle výše uvedeného plánu (v letošním školním roce se uskutečnily 31. srpna a 16. listopadu). Porady vychovatelů jsou pořádaný jednou za dva týdny. Na poradách jsou předávány důležité informace ze strany vedení ústavu směrem k pracovníkům a naopak, řeší se pedagogické otázky (výchovné postupy, hodnocení svěřenců) a organizační záležitosti. Jsou z nich pořizovány zápisy, které obsahují seznam přítomných, program, záznam informací ředitele, vedoucího vychovatele, připomínky zúčastněných. Nebylo zaznamenáno adresné přidělování úkolů a následná kontrola, které jsou nezbytné pro kvalitní řídicí práci. Zápisy jsou podepsány přítomnými.

Porady pedagogické trojky se konají před poradou vychovatelů, stručné záznamy z nich podepsané zúčastněnými jsou součástí dokumentace týkající se hodnocení svěřenců.

Oblast koncepčních záměrů a plánování lze hodnotit jako spíše nadprůměrnou.

3.2 Plnění učebních plánů a učebních osnov, případně jiných schválených učebních dokumentů

Kontrolou rozvrhů hodin všech tříd a jejich porovnáním s učebním plánem bylo zjištěno nedodržování učebního plánu Základní školy v těchto případech:

- 5. ročník: místo 25 vyučovacích hodin týdně je 26 - týdenní hodinová dotace překročena o 1 hodinu. Žák 5. ročníku je vyučován podle učebního plánu 6. ročníku, v rozvrhu hodin nejsou zařazeny přírodověda a vlastivěda, navíc jsou vyučovány předměty fyzika,

přírodopis, zeměpis, dějepis a rodinná výchova, které v učebním plánu 5. ročníku nejsou zařazeny.

- 6. ročník: místo 27 vyučovacích hodin týdně je zařazeno 26 - týdenní hodinová dotace je o 1 hodinu snížena.
- 7. ročník: místo 28 vyučovacích hodin týdně je pouze 27 - týdenní hodinová dotace je rovněž o 1 hodinu snížena.
- 8. a 9. ročník: místo 30 vyučovacích hodin týdně je zařazeno 29 - týdenní hodinová dotace je rovněž o 1 hodinu snížena.

Dále není dodržen vzdělávacím programem určený minimální počet hodin pro jednotlivé předměty v občanské a rodinné výchově. Každému z těchto předmětů mají být na 2. stupni věnovány minimálně 4 vyučovací hodiny. Učí-li se tyto předměty integrovaně jako komplexní předmět, má jim být věnováno 8 vyučovacích hodin. Ve skutečnosti je v rozpisu učebního plánu zařazena pouze polovina - 4 vyučovací hodiny. Oba jmenované předměty jsou pro výuku žáků s poruchami chování velice potřebné a nezastupitelné.

Plnění učebních osnov bylo zjišťováno při hospitační činnosti a kontrolou zápisů v třídních knihách. Zjištěny byly nedostatky ve třídách složených ze dvou ročníků. Podle zápisů v třídních knihách je probíráno pouze učivo toho ročníku, ve kterém je více žáků. V 5. a 9. ročníku je po jednom žákovi, obsah jejich výuky se v zápisech vůbec nevyskytuje. Z rozhovoru se žáky vyplynula skutečnost, že pouze v některých předmětech je jim zadávány samostatná práce odlišná od ostatních žáků, většinou se však učí totéž co ostatní žáci z jiného ročníku.

V praktických činnostech jsou hlavním obsahem činnosti prospěšné pro školu (mytí oken, rovnání dřeva, mytí světel, čištění lina apod.). Plnění tematických celků určených učebními osnovami je zařazováno sporadicky, nahodile, bez rozplánování.

Snížení hodinové dotace cizího jazyka na 1 hodinu týdně neumožňuje plnit v tomto předmětu vzdělávací standard. Žáci končí s výukou jazyka zhruba v polovině učiva 6. ročníku. Vzhledem k tomu, že se jedná o žáky s intelektovými možnostmi zvládnout základní školu, je tento způsob výuky možno hodnotit jako žáky poškozující a diskriminující. Dle sdělení ředitele k negativní zpětné vazbě zatím nedošlo.

V plnění učebního plánu byly shledány závažné nedostatky. V žádném ročníku není týdenní dotace povinných předmětů v souladu s deklarovaným učebním plánem. Některé předměty jsou vyučovány pouze v poloviční hodinové dotaci. Nedostatky byly zjištěny rovněž v plnění učebních osnov. Tato oblast je hodnocena jako podprůměrná.

3.3 Odborné a pedagogické řízení

3.3.1 Organizační struktura

Ředitel byl do funkce jmenován na základě výsledků konkurzního řízení v roce 1992, v roce 1998 byl ve funkci potvrzen. Jako svého zástupce jmenoval v roce 1994 vedoucího vychovatele. Do širšího vedení dále patří hospodářka školy.

Organizace vzdělávacího a výchovného procesu i provozu výchovného ústavu má kvalitně stanovena pravidla fungování. Z předloženého organizačního řádu vyplývá rozdělení kompetencí. Ředitel je přímým nadřízeným ostatních členů širšího vedení a v jeho kompetenci je mimo jiné řízení výchovně vzdělávacího procesu ve škole. Zástupce ředitele řídí vychovatele, hospodářku a sociální pracovníci. Hospodářka řídí úsek údržby. Pracovní náplně jsou řádně podepsány a jsou založeny v osobních spisech zaměstnanců.

Metodické a poradní orgány nejsou zřízeny.

Dokument Organizační řád Dětského výchovného ústavu v Kostelci nad Orlicí obsahuje kromě dokladů o zřízení ústavu a jeho zařazení do sítě škol a školských zařízení dále strukturu řízení DVÚ, postup při přijímání nového svěřence a rozvrh pracovní doby zaměstnanců. Seznámení pracovníků s uvedeným dokumentem nebylo doloženo.

Organizační struktura je hodnocena jako průměrná.

3.3.2 Personální struktura

Činnost dětského výchovného ústavu zabezpečuje ředitel, zástupce ředitele, tři učitelé, čtyři vychovatelé, čtyři pomocní vychovatelé (každý na 0,62 úvazku), hospodářka, sociální pracovnice, údržbář, švadlena - prادلena a dvě uklízečky (po 0,25 úvazku).

V pedagogickém sboru je značně vysoké procento pracovníků nenaplnujících podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, které jsou dány vyhláškou MŠMT ČR č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců.

Ze tří učitelů nesplňuje požadovanou odbornou způsobilost žádný (dva jsou vychovatelé, třetí je absolventkou pedagogické fakulty bez vystudované speciální pedagogiky). Znamená to, že z celkového počtu 111 vyučovacích hodin týdně je pouze 7,2 % odučeno pracovníkem s pedagogickou a odbornou způsobilostí. Jedná se o hodiny odučené ředitelem, který má plnou pedagogickou i odbornou způsobilost.

Podobný stav je na úseku vychovatelů, kde požadovanou pedagogickou a odbornou způsobilost naplňuje jeden. Ostatní vychovatelé nemají pro výkon své práce požadované vzdělání.

Interpersonální vztahy mezi zaměstnanci byly pozorovány jako vstřícné s prvky vzájemné spolupráce. Pedagogický sbor je stabilizován.

Personální struktura školy je vzhledem k chybějící odborné a pedagogické způsobilosti většiny pedagogických pracovníků hodnocena jako podprůměrná.

3.3.3 Péče o další vzdělávání a odborný růst pedagogických pracovníků

Garantem odbornosti je v dětském výchovném ústavu ředitel, který kromě studia etopedie absolvoval dvouletý kurz psychoterapie a je členem asociace náhradní výchovy. Své vědomosti a zkušenosti předává pedagogickému sboru formou odborných referátů, které zařazuje do jednání pedagogických rad. Většina těchto referátů je určena pro vychovatele.

Jeden vychovatel si doplňuje vzdělání dálkovým studiem Střední pedagogické školy v Litomyšli. Nikdo z dalších pedagogických pracovníků si vzdělání nedoplňuje.

Vedení školského zařízení zabezpečilo pro učitele několik akcí, které lze považovat za snahu o další vzdělávání (společný výjezd na výstavu učebnic do Kroměříže, návštěva Domu knihy v Hradci Králové, účast na semináři k moderním metodám výuky v Chrudimi). Pro vychovatele se akce podobného druhu nepořádají ani se jich neúčastní, a to vzhledem k rozvrhu jejich služeb.

Péči o další vzdělávání a odborný růst pedagogických pracovníků lze hodnotit jako spíše podprůměrnou.

3.4 Kontrolní systém školského zařízení, kontrola a hodnocení

Plán kontrolní činnosti je součástí ročního plánu. Vedoucí vychovatel provádí vhlady do výchovných činností operativně téměř denně, což bylo potvrzeno vychovateli i svěřenci. Zvolený systém se jeví jako funkční vzhledem ke skutečnosti, že na něj navazuje hospitační činnost plánovaná, z níž jsou pořizovány záznamy. Ty obsahují popis činnosti výchovné skupiny a vychovatele, hodnocení, doporučení a podpis hospitovaného. V měsíci listopadu (předcházející dva měsíce byl vedoucí vychovatel ve stavu pracovní neschopnosti) bylo provedeno šest hospitací u vychovatelů.

Systém kontroly činnosti učitelů je účinný, pro školní rok je stanoven předmět kontrol jak u skupiny učitelů, tak u skupiny vychovatelů a pomocných vychovatelů. Podle plánu má mít každý pedagogický pracovník 2 až 3 hospitační v průběhu školního roku. Hospitační činnost je dle plánu rozdělena mezi ředitele a jeho zástupce s tím, že ředitel provádí kontrolní činnost u všech pedagogických pracovníků, zástupce ředitele u vychovatelů. Vedení školy provedlo v tomto školním roce celkem 7 hospitací - 3 u vychovatelů a 4 u učitelů.

O funkčnosti kontrolního systému svědčí mimo jiné zápis z jednání mezi ředitelem dětského výchovného ústavu a ředitelem Zvláštní školy internátní v Kostelci nad Orlicí (dále jen ZvŠI), týkající se řešení výrazně se zhoršujícího chování svěřenců ústavu k pracovníkům ZvŠI v době pobytu v prostorách ZvŠI. Součástí zápisu jsou stanovené závěry a konkrétní úkoly pro vychovatele.

Součástí kontrolního systému je ustanovení kontrolní komise, jejíž činnost probíhá v souladu s ustanovením ročního plánu. V letošním školním roce bylo kontrolováno plnění pokynů z pedagogické rady (4. listopadu), včasný nástup pracovníků do zaměstnání (27. listopadu) a pokladní hotovost (30. listopadu). V zápisech jsou uvedeny výsledky kontroly, závěry a podpisy kontrolovaných pracovníků.

Pro hodnocení pracovníků jsou zpracována kritéria. Všichni zaměstnanci jsou s nimi prokazatelně seznámeni. K hodnocení nejsou využívány další poradní orgány, neboť v zařízení nejsou zřízeny.

Hodnocení žáků je prováděno běžnou klasifikační stupnicí, žákovské knížky nejsou zavedeny. Místo nich je v každé třídní knize založen klasifikační arch, do kterého zapisují jednotliví učitelé známky. Počty známek v jednotlivých předmětech se různí, po téměř 4 měsících školní práce však nebyla v řadě předmětů zapsána jediná známka (německý jazyk, zeměpis, přírodopis a všechny výchovy kromě výtvarné). Slovní hodnocení u žáků se specifickými vývojovými poruchami učení není užíváno.

Pro informovanost vychovatelů o školních výsledcích jejich svěřenců je pro každou třídu zavedena tzv. žákovská knížka. Jedná se o velký sešit, do kterého jsou denně zapisovány údaje o školních výsledcích žáků, domácí úkoly apod.

Hodnotící systém svěřenců v dětském výchovném ústavu byl popsán a hodnocen v kapitole 2.1 této inspekční zprávy.

Kontrolní systém školského zařízení je hodnocen jako standardní.

3.5 Informační systém školského zařízení - vnitřní a vnější

Předávání informací směrem od vedení ústavu k pracovníkům probíhá prostřednictvím porad, knihy hlášení a osobním stykem. Svěřencům jsou sdělení předávána na oddílových aktivech, vychovateli během dne (aktuální informace) a osobně ředitelem. Zpětná vazba je zajištěna schůzkami dětské samosprávy s ředitelem. Studium dostupných materiálů, rozhovory se svěřenci a pracovníky bylo zaznamenáno, že aplikovaný systém předávání informací je funkční.

Zákonní zástupci jsou dostatečně informováni o závažných okolnostech jednak důrazem výchovného systému na udržování korespondence ze strany dětí, jednak činností sociální pracovnice. Součástí dokumentace výchovného ústavu je kniha návštěv rodičů a návštěvní řád. O telefonických rozhovorech jsou vedeny záznamy, sociální pracovníci je vyžadován souhlas rodičů se závažným lékařským zákrokem, pokud nehrozí nebezpečí z prodlení.

Při předávání korespondence svěřencům je zachováno listovní tajemství, obálky jsou kontrolovány v přítomnosti adresáta pro případ nevhodného obsahu.

Uvedené skutečnosti vychází ze studia osobní dokumentace svěřenců, uvedených dokumentů a z řízených rozhovorů se svěřenci a vychovateli.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

3.6 Vedení povinné dokumentace

Povinná dokumentace dětského výchovného ústavu je vedena ve školním roce 1998/99 v souladu s ustanoveními § 45b zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších úprav, dále § 14 odst. 3 vyhlášky MŠ ČSR č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a s instrukcí MŠ ČSR č. 29 č. j. 20 926/1981 ze dne 31. července 1981.

Byly shledány formální nedostatky (neprokazatelné seznámení pracovníků s organizačním a vnitřním řádem, chybějící podpisy svěřenců v evidenci kapesného, listy úředních dokumentů nejsou číslovány), jejichž odstraňování bylo započato v průběhu konání inspekční činnosti.

Školení zaměstnanců v oboru bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo provedeno 22. dubna 1996, stejně tak opakované školení zaměstnanců o požární ochraně. Školení provedl pracovník oprávněné firmy, osnova a prezenční listina byly předloženy. Vzhledem ke skutečnosti, že od uvedeného data nebylo provedeno další školení zaměstnanců o požární ochraně, byl porušen § 15 odst. 3 vyhlášky č. 21/1996 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady o požární ochraně.

V rozporu s ustanovením vnitřního řádu dětského výchovného ústavu nejsou svěřenci prokazatelně a pravidelně seznamováni s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví. V průběhu inspekční činnosti byl předložen pouze jeden zápis v knize denních hlášení ze dne 24. listopadu 1998, kdy byli dva svěřenci poučeni o chování na veřejnosti a celkovém pohybu při volných vycházkách.

V základní škole byla kontrolována následující dokumentace:

- Třídní knihy - jsou vedeny, v případě dvou ročníků v jedné třídě je nutné zapisovat probírané učivo obou ročníků.
- Třídní výkazy - zavedeny dva, přestože třídy jsou tři.
- Katalogové listy - jsou uloženy v budově DVÚ společně s ostatní dokumentací ústavu.
- Rozvrh hodin - zjištěné závady jsou uvedeny v bodech 3.2 a 4.2.

- Záznamy z pedagogických rad - vedeny protokolárně, podepisovány všemi přítomnými pedagogickými pracovníky.
- Osobní dokumentace žáků s postižením - rovněž uložena v budově DVÚ společně s ostatní dokumentací ústavu. Pro potřeby školy nevhodné, málo funkční.
- Personální dokumentace - vedena v plném rozsahu.

Ve vedení dokumentace byly zjištěny drobné závady formálního rázu. Některé z nich byly odstraněny již v průběhu inspekce. Závažné je zjištění, že dokumentace školy je opatřena kulatým razítkem s již řadou let neplatným státním znakem.

Vedení povinné dokumentace vykazuje určité formální nedostatky, celkově lze oblast hodnotit jako standardní.

3.7 Úroveň spolupráce školského zařízení s dalšími zainteresovanými orgány

Vedení ústavu spolupracuje standardním způsobem s dalšími orgány, které jsou zainteresovány na provozu zařízení (školský úřad, zřizovatel, dětské diagnostické ústavy a dětské výchovné ústavy, OPD, soudy, policie apod.). Vzájemná spolupráce a informovanost je ředitelem hodnocena jako relativně uspokojivá, v průběhu konání inspekční činnosti nebyly zaznamenány problémy v uvedené oblasti.

Dětský výchovný ústav spolupracuje s dalšími zainteresovanými orgány standardním způsobem.

3.8 Výroční zpráva

Výroční zpráva o činnosti školského zařízení byla vypracována v souladu s ustanovením § 17e odst. 2 a 3 zákona č. 564/1990 Sb., její obsah je v souladu se zjištěnými skutečnostmi. Nebylo zjištěno využití výroční zprávy pro další činnost školského zařízení.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

3.9 Efektivnost využívání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu vzhledem k účelu jejich poskytnutí a vzhledem ke schváleným učebním dokumentům

Výchovný ústav je zřízen jako příspěvková organizace. Přidělené finanční prostředky na letošní rok činí v oblasti neinvestičních výdajů 3.896.000 Kč, z toho na mzdy je vyčleněno 2.275.000 Kč. Investiční prostředky byly přiděleny ve výši 146.000 Kč jako účelová dotace na zajištění zabezpečovacího zařízení a počítačů pro potřeby školy.

Rozpočet je sestavován ve spolupráci s vychovateli a učiteli, kteří podávají materiální požadavky na realizaci výchovně vzdělávací činnosti (sportovní vybavení, úprava prostor svěřenců apod.) Na základě těchto požadavků sestavuje hospodářka s ředitelem finanční plán v určených položkách. Čerpání v jednotlivých položkách sleduje hospodářka, první úpravy se ve spolupráci ředitelem provádí po ukončení školního roku, v září se rozpočet opět přehodnocuje v souvislosti s naplněností ústavu. Poslední úpravy se realizují v měsíci říjnu. Na základě namátkové kontroly lze konstatovat, že finanční plán je sestaven reálně, prvořadé je zajištění mezd, energií, stravování a ošacení dětí, nutné údržby a realizace výchovně vzdělávacího procesu.

Rozvrh výchovné práce vychovatelů je sestaven efektivně. Za negativní zjištění lze považovat skutečnost, že v době péče psychologa (dle týdenních plánů 2 hodiny týdně) nevykonává vychovatel přímou výchovnou práci, přesto je mu uvedený čas započítáván do úvazku 27 hodin přímé výchovné práce týdně.

Agenda úhrady péče ve smyslu nařízení vlády č. 176/1996 Sb., kterým se stanoví výše příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivní péče, je vedena pečlivě a důsledně s odbornou znalostí dané problematiky. Před vydáním rozhodnutí ředitele o výši příspěvku zjišťuje sociální pracovnice výši příjmu zákonných zástupců. V případě nedoplatků ze strany rodičů je podáváno trestní oznámení. Nedoplatky činily v době konání inspekční činnosti přibližně 34.000 Kč.

Kapesné svěřencům je vypláceno v souladu s vyhláškou MŠMT č. 247/1996 Sb., o výši kapesného a věcné pomoci poskytované dětem a mládeži s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Namátkovou kontrolou bylo zjištěno svědomité nakládání s finanční hotovostí dětí. Nedostatkem byly chybějící podpisy u některých výběrů na osobní nákupy. Po následné kontrole denních záznamů lze konstatovat, že finanční prostředky jsou vypláceny správně. Evidence osobních darů není vedena, jelikož v souvislosti s příslušným ustanovením vnitřního řádu (dárek v hodnotě 100,- Kč k narozeninám, 500,- Kč k Vánocům) nemůže být částka dle § 1 odst. 6 uvedené vyhlášky překročena.

Evidence ošacení je vedena určenými vychovateli, kteří zodpovídají za výstroj svěřenců. Pravidelně jsou prováděny kontroly ošacení, doklady byly předloženy. Nebyly zjištěny nedostatky ve výstroji, svěřenci jsou vybaveni základním ošacením odpovídajícím jejich potřebám.

V rámci výchovného působení je v souladu s ustanovením § 16 odst. 2 písm. d) vyhlášky č. 64/1981 Sb. uplatňováno pravidlo o náhradě škody způsobené z nedbalosti do výše jednoho měsíčního příjmu svěřence.

Sponzorské dary jsou evidovány, doporučujeme dokladovat další oběh i drobných materiálních darů (limonády, utěrky apod.).

Součástí snah o zefektivnění provozu je instalace výbojkových žárovek a pozorovaná důsledná péče o šetření elektrickou energií.

Lze konstatovat, že vybavenost školy učebnicemi a školními pomůckami je nízká. Finanční prostředky určené pro tuto oblast nejsou využívány efektivně, je zakupováno množství učebnic, knih a publikací po jednom výtisku, které se při výuce nepoužívají, zatímco žáci nemají základní sady učebnic a učí se z knih starých, nevhodných, bez schvalovací doložky MŠMT ČR.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

4 PODMÍNKY, PRŮBĚH A VÝSLEDKY VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ A RESOCIALIZAČNÍ ČINNOSTI

4.1 Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a počtu svěřenců

Výchovný ústav je umístěn v přestavěné budově z minulého století. Jedná se o třípodlažní objekt s částečným podsklepením. V suterénu je umístěna kotelna, dílna a šatna údržbáře. Do přízemí jsou situovány kanceláře, jídelna s cvičnou kuchyní, sklady, archiv, prádelna se žehlírnou, víceúčelová klubovna, sociální zařízení a přezouvací místnost. V prvním patře se nacházejí tři ložnice chlapců s třemi až pěti lůžky, denní místnost, sociální zařízení, dvě místnosti pro vychovatele (denní a pomocné), sklady a šatna svěřenců. Ve druhém patře jsou čtyři ložnice dvou až pětilůžkové, denní místnost, šatna, sociální zařízení, zdravotní izolace se sociálním zařízením, sklad a místnost pro vychovatele. Půda je využívána jako sklad nepoužívaného materiálu.

Na budovu navazuje přístavba garáže a skladů. Kolem budovy se rozkládá zahrada, která slouží především pro relaxační, sportovní a pracovní činnosti svěřenců.

Pro výchovnou činnost jsou využívána sportoviště v okolí ústavu a tělocvična zvláštní školy. Sportovní vybavení je rozděleno pro potřeby základní školy a dětského výchovného ústavu. Součástí jsou spací pytle, stany, brusle, sportovní obuv, lyžařské vybavení na běžky, sportovní oblečení, batohy, horská kola, kolečkové brusle, nafukovací člun, míče a další. Pro činnosti v oblasti hudební výchovy slouží piano a dvě kytary.

Cvičná kuchyň je standardně vybavena.

Audiovizuální technika je zastoupena televizory, videorekordérem, HI-FI věží a radiopřijímači.

Knihovna obsahuje publikace dětské beletrie, součástí učitelství knihovny je odborná literatura, která je obnovovaná a využívána vychovateli i učiteli.

Pravidelně je odebíráno ABC, Ohníček, 100 + 1 ZZ, MF Dnes, Učitelství noviny, Vychovatel, Týdeník Květy a Sondy.

Pro zajištění provozu slouží kancelářská a výpočetní technika, účelně vybavená prádelna, hospodářské zázemí a úsek údržby. Pro dopravu svěřenců je využíván osmimístný mikrobús.

Nábytek v místnostech určených pro svěřence je opotřebovaný, odpovídá však nezbytným potřebám chlapců.

Škola je umístěna v budově ZvŠI vzdálené od budovy ústavu jen několik minut chůze. Ve vztahu k počtu žáků má odpovídající prostorové podmínky. Žáci DVÚ mají vyhrazenou část přízemí pod samostatným uzamčením a se zvláštním vchodem. Nedochozí tak ke křížení provozu obou subjektů. Kromě šatny je užívána prostorná chodba, ze které se vchází do sborovny, tříd a dobře vybavená školní dílna. Žáci i pedagogičtí pracovníci mají k dispozici sociální zařízení. Pro výuku tělesné výchovy je v objektu ZvŠI užívána prostorná tělocvična se vším potřebným tělocvičným vybavením.

Vybavení učebnicemi a učebními pomůckami je nedostačující. Zvláště závažná je situace ve vybavení učebnicemi. Jsou užívány staré, nevyhovující učebnice. Učebnice pro deklarovaný vzdělávací program mají pouze učitelé a to jen pro některé předměty. Například matematika v 6. ročníku je vyučována podle pracovního sešitu matematiky pro 4. ročník ZŠ z roku 1987, novou učebnici má pouze učitelka. V 8. ročníku je vyučováno podle učebnice pro 7. postupný ročník z roku 1990, žák 9. ročníku nemá na matematiku učebnici žádnou. Pro

literární výchovu v 5. ročníku je užívána učebnice z roku 1981. Nejlepší stav je v českém jazyce v 7. ročníku, ani tam však nemají učebnici všichni žáci. Kontrolou inventáře bylo zjištěno, že na nákup učebnic je věnováno dostatečné množství finančních prostředků, je nakupováno značné množství nejrůznějších učebnic a publikací, většinou však pouze po jednom výtisku. Prioritou musí být vybavit školu učebnicemi tak, aby měl každý žák sadu platných učebnic odpovídajících užívanému vzdělávacímu programu.

Ve vybavení pomůckami jsou rovněž rezervy. Například za kalendářní rok 1998 nebyla zakoupena jediná didaktická pomůcka, z finančních prostředků určených na pomůcky byly pořízeny pilky, lepidlo, sluchátka, lupy apod.

Didaktická technika je funkční, k dispozici je barevný televizor, video a zpětný projektor. V době inspekce ve škole nebyla využívána. V každé třídě je umístěn jeden počítač, využívaný pouze o přestávkách či v odpoledních hodinách na hraní her. Výukové programy nejsou instalovány, dle vyjádření ředitele není na jejich zakoupení dostatek finančních prostředků.

Materiálně technické vybavení dětského výchovného ústavu umožňuje realizovat cíle reedukačního a resocializačního procesu, materiální vybavení základní školy je však spíše podprůměrné. Celkově lze oblast hodnotit jako standardní.

4.2 Hodnocení psychohygienických podmínek školského zařízení

Denní režim výchovného ústavu respektuje psychohygienické potřeby svěřenců. V dostatečné míře je dán prostor pro relaxační činnost v přírodě, spánek, prostor pro nácvik režimových prvků (rozcvička, úklidy, hygiena, příprava do školy), respektuje věk i plnění výchovně vzdělávacího programu. Namátkovou kontrolou a pozorováním činnosti bylo zjištěno, že režim je v základních rysech dodržován.

Vybavení ložnic a denních místností zajišťuje dostatek intimity, svěřenci mají k dispozici vlastní lůžko a skříňku pro uložení osobních věcí. Mají možnost výzdoby ložnic dle vlastního vkusu a chuti.

Osvětlení a tepelné podmínky byly zjištěny jako vyhovující prováděným činnostem.

Estetickou úroveň lze hodnotit jako dobrou, v navštívených místnostech bylo čisto a vyvětráno. Pitný režim je zajištěn.

Nedostatkem v uvedené oblasti je docházení na stravu do jídelny zvláštní školy vzdálené asi 300 metrů.

Ošacení a prádlo je označené, nelze jej zaměňovat, v průběhu výchovných činností je prováděna důsledná kontrola výstroje svěřenců.

Možnosti relaxace svěřenců jsou na ložnici, v denních místnostech a na zahradě.

V organizaci života školy jsou psychohygienické zásady v podstatě dodržovány. Výuka začíná již v 7:40, a to z toho důvodu, aby v době, kdy do školy přicházejí žáci ZvŠI, byli žáci dětského výchovného ústavu již ve třídách. Délka vyučovacích hodin a přestávek je v souladu s vyhláškou o základních školách, jediným porušením je pětiminutová přestávka mezi 5. a 6. vyučovací hodinou, zkrácená dle vyjádření ředitele proto, aby nedošlo k setkávání žáků DVÚ a ZvŠI ve školní jídelně.

Rozvrh hodin krom nedostatků uvedených v bodě 3.2 vykazuje další závady. Například žáci 7. ročníku mají ve středu a ve čtvrtek po 4 hodinách výchov a pouze 1 hodinu naukového předmětu, naopak v pondělí a v úterý pouze předměty naukové. Žáci 5. - 7. ročníku mají zařazen přírodopis dvakrát v jednom dni - nikoliv jako blok, ale např. 1. a 5. hodinu nebo 2. a 4. hodinu. Rozvrh hodin je sestaven tak, aby vyhovoval spíše vyučujícím než žákům.

Vybavení pracovních míst učitelů i žáků je na první pohled pěkné, moderní, při bližším sledování však ukazuje na nepromyšlenou práci pedagogů. Školní nábytek je nový, dvou různých velikostí. Nejmenší nábytek mají žáci 8. a 9. ročníku, největší žáci 5. - 7. ročníku. Toto rozdělení je zcela nevhodné, neboť neumožňuje správné držení těla obou skupin žáků.

Třídy jsou vzhledem k počtu žáků dostatečně prostorné, světlé, dobře vytápěné. Celé prostředí školy působí estetickým dojmem, chodba i třídy jsou funkčně a vkusně vyzdobeny. Vyzdoba v době inspekce byla zaměřena na blížící se Vánoce.

Pitný režim je zajišťován, jídelna zabezpečuje pro žáky DVÚ celodenní stravování, tedy i dopolední svačiny s dostatečným množstvím nápojů.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

4.3 Hodnocení školy z hlediska kvality vyučování

4.3.1 Hodnocení úrovně vzdělávání v jednotlivých předmětech nebo organizačních celcích

V průběhu inspekce bylo uskutečněno 6 hospitací v předmětech český jazyk, matematika, zeměpis a praktické činnosti.

V hodině českého jazyka byla zřejmá přátelská pracovní atmosféra a velmi dobrý vztah mezi vyučující a žáky. Paní učitelka představovala pro chlapce, kteří jsou vychováni v dětském výchovném ústavu převážně muži, velmi dobrý ženský vzor. Byl připraven dostatek pomůcek, žáci prokázali překvapivě dobré kázeňské i pracovní návyky. V průběhu hodiny bylo opakovaně využíváno vlastní práce žáků, ta byla průběžně kontrolována, i když bez hodnocení a klasifikace. Komunikace žáků nebyla promyšleně rozvíjena. Hodina byla hodnocena jako spíše nadprůměrná.

Obě sledované hodiny matematiky byly odučeny stejnou vyučující. V obou případech chyběly žákům učebnice, proto používali k samostatné práci kopie listů pracovních sešitů. Hodiny se vyznačovaly vysokou efektivitou, práce všech žáků byla průběžně kontrolována, opět bez hodnocení a klasifikace. Přestože žáci projevovali malý zájem a aktivitu, byly jejich znalosti na dobré úrovni. K nejstarším žákům (8. a 9. ročník) byl přístup učitelky strohý, pracovní tempo příliš rychlé, mluva zbytečně hlasitá. Chyběla individuální práce s žáky, kteří učivo nechápali. U žáků 5. a 6. ročníku se toto méně vhodné chování k žákům neprojevovalo. Sledované hodiny byly hodnoceny jako spíše podprůměrná a spíše nadprůměrná.

Kladem hodiny zeměpisu byl výrazný mluvní projev učitele a užívání nového vydání školního atlasu světa. Vyučující má velmi dobré znalosti, nedokáže však žáky upoutat a zaujmout. Hodina byla spíše přednáškou, komunikace žáků nebyla vůbec rozvíjena. Pozornost byla věnována pouze žákům 8. ročníku, žák 9. ročníku celou hodinu pracoval samostatně bez jakékoliv spolupráce s vyučujícím. Celá hodina byla výkladová, jiné formy a metody práce nebyly použity. Aktivita žáků a tím i efektivita hodiny byla proto velice nízká. Hodina je hodnocena jako spíše podprůměrná.

Posledním sledovaným předmětem byly praktické činnosti. Hodina v 5. a 6. ročníku se vyznačovala velice časově náročnou a promyšlenou přípravou učitelky, zasvěceným vysvětlením pracovního postupu, soustavnou pomocí žákům při práci a velice pěkným, vstřícným vzájemným vztahem mezi učitelkou a žáky. Tato hodina je hodnocena jako nadprůměrná. Druhá sledovaná hodina byla rovněž dobře organizačně připravena, žáci měli k dispozici všechny potřebné věci, pracovali se zájmem, vyučující k žákům přistupoval klidně, neobjevily se žádné kázeňské problémy. V této hodině však

nebyly plněny osnovy, neboť práce s papírem je obsahem praktických činností na 1. stupni ZŠ. Z tohoto důvodu nelze hodinu hodnotit.

V žádné ze sledovaných hodin nebyla zařazena diferenciacce, nebyla využita didaktická technika, do žádné hodiny nebyla zařazena relaxace.

Učitelé nevypracovávají tematické plány učiva, mají pouze v učebnicích u obsahu učiva rozplánováno do měsíců. Protože však nemají ve většině případů platné učebnice, je tato činnost čistě formální a nekoresponduje s osnovami. Platné učebnice určené pro vzdělávací program Základní škola nepokrývají ve všech předmětech celý obsah učiva a je nutno je doplňovat.

Pokud jde o žáky se specifickými vývojovými poruchami učení, učitelé jsou si vědomi, že u nich někteří takové žáci jsou, nejsou však schopni o nich podat informace, nevědí přesně, o které žáky se jedná. Je to způsobeno mimo jiné i tím, že osobní dokumentace žáků je uložena v ústavu a není učitelům v případě potřeby okamžitě k dispozici. Najít potřebné závěry vyšetření v mnoha desítkách nejružnějších dokladů je velice zdoluhavé a neefektivní. Proto není této skupině žáků věnována potřebná nápravná péče ani není využíván metodický pokyn MŠMT ČR k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami učení v základní škole č.. 23472/92-21.

Úroveň vzdělávání v základní škole je celkově hodnocena jako spíše podprůměrná.

4.3.2 Hodnocení školského zařízení z hlediska úrovně mimoškolní výchovné práce

V rámci inspekční činnosti byla provedena pozorování výchovné práce vychovatelů v režimových oblastech (příprava na vyučování, ranní a večerní režim), při sportovní činnosti a při řízeném osobním volnu. Lze uvést, že vychovatelé volili adekvátní výchovné postupy, metody a formy práce, které byly založeny na důsledné kontrole, individuálním přístupu ke svěřencům a stimulačních procesech. Ve svěřencích je posilována důvěra v sebe sama, sebezodpovědnost a sebekontrola.

Rozhovory se svěřenci byla zjišťována jejich úroveň komunikace, schopnost formulovat vlastní názor, obhájit oprávněný zájem. Vzhledem k věku a sociálnímu složení dětí lze konstatovat, že svěřenci mají komunikační schopnosti pohybující se ve srovnání s obdobnými zařízeními v pásmu nadprůměru, což je jedním z dokladů kvalitní výchovné práce.

Atmosféra ve výchovných skupinách byla pozorována jako tvořivá, kooperativní, byla shledána důvěra svěřenců ve vychovatele a v pozitivně motivující řád.

Používané pomůcky byly odpovídající prováděným činnostem.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako nadprůměrnou.

4.3.3 Hodnocení školského zařízení z hlediska kvality speciálních činností

Etopedická odborná činnost není ve výchovném ústavu prováděna. Ve spolupráci s Okresním úřadem v Rychnově nad Kněžnou jsou zajištěny pravidelné konzultace a pohovory chlapců s psychologem, který dochází do zařízení jednou za dva týdny a formou skupinové terapie mimo prostory ústavu pomáhá naplňovat jeden z výchovných cílů ústavu - odstranění agresivního chování.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako spíše podprůměrnou.

4.4 Hodnocení školského zařízení z hlediska znalosti a využívání důležitých informací jako předpokladu pro dyadickou i skupinovou psychoterapii, reedukaci a resocializaci

Pedagogičtí pracovníci mají velmi dobré znalosti osobní a rodinné anamnézy svěřenců. Důležité informace o svěřencích jsou prokazatelně předávány při přijetí svěřence, vychovatelé a třídní učitelé potvrzují podpisem prostudování závěrečné zprávy z diagnostického ústavu. Do osobních materiálů mohou nahlédnout za přítomnosti sociální pracovnice. O výsledcích vyšetření a o změnách v rodinné či zdravotní anamnéze jsou pedagogičtí pracovníci informováni na poradách, kde jsou diskutovány také výchovné postupy. Aktuální informace jsou předávány prostřednictvím knihy denních hlášení.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako spíše nadprůměrnou.

4.5 Hodnocení školského zařízení z hlediska úrovně výsledků resocializace

Dokladem kvalitní výchovné práce vychovatelů a dobré úrovně výsledků resocializace je porovnání závěrečných zpráv z diagnostických ústavů se současným hodnocením svěřenců, které bylo v průběhu inspekce provedeno. V době výchovného působení dochází ke kvalitativnímu posunu v chování svěřenců, jejich zájmech a aktivních činnostech.

Svěřenci se účastní soutěží v rámci regionu i republiky dětí z obdobných zařízení. V mezinárodních závodech v Maďarsku obsadilo družstvo chlapců druhé místo v kopané.

V letošním školním roce nebyl zaznamenán útek. Katamnestické sledování je prováděno a dokládá úspěšné zařazování svěřenců v dalším životě.

Při podmíněném propouštění svěřenců jsou sledovány výsledky v chování a prospěchu, prostřednictvím OPD také situace v místě bydliště. Nebyla zaznamenána recidiva trestné činnosti.

Výsledky resocializace lze dostupnými prostředky hodnotit jako spíše nadprůměrné.

4.6 Hodnocení školského zařízení z hlediska uplatňování speciálně pedagogických reedukačních, resocializačních a rehabilitačních postupů

V rámci výchovného procesu jsou uplatňovány prvky skupinové psychoterapie, především v činnosti skupiny zvláštní intenzivní péče. Prvky skupinové psychoterapie jsou také využívány při oddílovém aktivu (sebehodnocení, sebepoznání, kruhové sociogramy, apod.).

Další uplatňované pedagogické postupy byly popsány v kapitole 2.1 inspekční zprávy.

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

4.7 Dočasné vylučování z kolektivu dle § 17 odst. 2, písmeno f) vyhlášky MŠ ČSR č. 64/1981 Sb.

Dočasné vylučování z kolektivu není součástí výchovných postupů .

4.8 Záchytné pracoviště

Záchytné pracoviště není zřízeno.

4.9 Hodnocení dalších aktivit, které významně ovlivňují výchovně vzdělávací činnost školského zařízení

V rámci výchovného programu se svěřenci věnují sportovním činnostem na sportovištích v okolí (bruslení, plavání), výletům v náročných podmínkách s vlastním vařením, návštěvám kulturních představení (kino, výchovné koncerty pro školy) a dalším aktivitám (např. návštěvy městské knihovny). Součástí uvedených aktivit je také uspořádání lyžařského kursu pro svěřence v Deštném v Orlických horách.

Svěřenci s vychovateli pořádají pro ostatní školská zařízení v regionu soutěž v nohejbale, účastní se sportovních akcí pořádaných jinými zařízeními (DD Broumov, DD Dolní Černá, DVÚ Králíky).

Uvedenou oblast lze hodnotit jako standardní.

4.10 Hodnocení činnosti součástí školského zařízení

Dle rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení je součástí dětského výchovného ústavu základní škola s kapacitou 24 žáků. Její činnost byla hodnocena v rámci jednotlivých kapitol této inspekční zprávy.

Celkově lze činnost základní školy hodnotit jako spíše podprůměrnou.

5 ZÁVĚR

5.1 Závěry inspekce

Činnost Dětského výchovného ústavu Kostelec nad Orlicí vykazuje kvalitní práci na úseku řízení a v oblasti výchovné práce o svěřence. Reedukační a resocializační program je jasně deklarován, jeho cíle jsou naplňovány. Je aplikován stimulující hodnotící systém.

V činnosti základní školy však byla zaznamenána řada negativních zjištění, jejichž odstranění je nutno věnovat zvýšenou pozornost ze strany vedení školského zařízení.

5.2 Doporučení inspekce k další činnosti školského zařízení

- Odstranit nedostatky ve vedení povinné dokumentace.
- Rozšířit nabídku dalších vzdělávacích aktivit svěřenců s ohledem na rozvoj jejich zájmů.
- Zajistit průkazné přidělování úkolů ze strany vedení a kontrolu jejich plnění.
- Odstranit nedostatky v oblasti efektivity čerpání finančních prostředků.
- Ve spolupráci s MŠMT ČR uvést povolení snížení hodinové dotace cizího jazyka do souladu s platným učebním plánem. Je povoleno snížení hodinové dotace ze 2 hodin na 1, zatímco vzdělávací program Základní škola č.j. 16 847/96-2 určuje pro výuku cizího jazyka 3 hodiny týdně.
- Kromě jazyka německého usilovat o zavedení výuky anglického jazyka, možno využít učitele z některé další základní či střední školy v Kostelci n. O.
- Uvést do souladu rozvrhy hodin všech ročníků s deklarovaným učebním programem.
- Zpracovat tematické plány učiva ve všech předmětech v souladu s učebními osnovami, průběžně kontrolovat jejich plnění.
- Zajistit pro všechny žáky sadu platných učebnic.
- Usilovat o zvýšení odborné a pedagogické způsobilosti učitelů a vychovatelů.
- Vytvořit podmínky pro další vzdělávání a odborný růst všech pedagogických pracovníků, umožnit jejich účast na vzdělávacích akcích.
- Vybavit třídy školním nábytkem tak, aby velikost stolků a židlí odpovídala výšce žáků.
- Zajistit péči o žáky se specifickými vývojovými poruchami učení v souladu s metodickým pokynem MŠMT ČR č.j. 23472/92-21.
- Osobní dokumentaci žáků (katalogové listy, závěry odborných vyšetření) vyčlenit z osobní dokumentace svěřenců ústavu a uložit ji ve škole.

5.3 Datum vyhotovení zprávy a podpisy členů inspekčního týmu

razítko

Podpisy inspektorů: vedoucí týmu: Olga Talášková v. r.
     členka týmu: Věra Nosková v. r.

V Trutnově dne 26. ledna 1999

5.4 Datum a podpis ředitele kontrolovaného školského zařízení stvrzující převzetí zprávy

Inspekční zprávu jsem převzal dne 2. února 1999

razítko

Podpis ředitele: Josef Vyčichlo v. r.

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy - zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

5.5 Další adresáti zprávy

Na vědomí

Adresát	Datum předání/odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel:	11. března 1999	095 132/99-5060
Školský úřad:	11. března 1999	095 133/99-5060

5.6 Připomínky ředitele školského zařízení

Datum	Čj. ČŠI	Text
10. února 1999	095 67/99-5060	Připomínky ředitele k obsahu inspekční zprávy